

Progspecial

Taget ur

Sweden Rock Magazine X 2003

“numret finns förövrigt ej längre att införskaffa”

År 2003 gjorde jag en sexsidig specialare om progrock för Sweden Rock Magazine. Intervjuer med Jon Anderson (Yes), Nick D’Virgilio (Spock’s Beard), Hasse Bruniusson (Samla Mammans Manna, Flower Kings), Clive Nolan (Arena), Daniel Gildenlöw (Pain of Salvation), Mikael Åkerfeldt (Opeth) samt Garfs dåvarande ordförande Mikael Bennerhed.

Här kan ni läsa rubbet...

Daniel Reichberg

Progressiv ROCK

AV DANIEL REICHBERG

Det var en gång... som det inleddes en ljuv kärlekshistoria mellan herr Country och fröken Blues. De fick ett litet barn som de döpte till "Rock 'n' Roll". Ungen växte sig stor och stark på bara några år, och kom snart att para sig med Gospel. Och Folkmusik. Under Bob Dylans överinseende tillfördes poetiska texter. John Lennon och Paul McCartney ordnade så att arrangemang och klanger blev alltmer äventyrliga och sofistikerade. Pete Townshend och Jimi Hendrix skruvade upp nästa generations förstärkare till max, medan PINK FLOYD, JEFFERSON AIRPLANE och THE DOORS ackompanjerade sina hallucinogena utsvävningar med bländande scenfyrverkeri.

Och här någonstans föddes nästa lilla barn, ett problembarn kallat "Progressive". Problematiskt redan från början, för ingen visste riktigt vilka leksaker barnet skulle ha, och vilka som andra nyfödda skulle få. Skulle det lilla livet leka med Ritchie Valens och Tony Iommis riff? Eller kanske FAIRPORT CONVENTIONS väna folklor?

Och när det problemet var bortblåst drojde det inte länge innan barnet vuxit ur barnkammaren, lägenheten, ja hela huset! Här krävdes hela hangarer för att husera ynglingen. Han joxade och trixade. Gjorde inte alls som

Halsbrytande
djupdykningar
i topografiska
oceaner

Älskad av dem som sett ljuset; Bespottad av enkelspårighetens och jantelagens härförare. Ingen av populärmusikens uttrycksformer har varit – och är – så kontroversiell som den progressiva rocken. På grund av ett återuppvaknat intresse för musiken, och inför YES framträdande på Sweden Rock Festival, tar vi er med på en resa genom den progressiva rockhistorien. Bland guiderna: YES-vokalisterna Jon Anderson.

brydde sig allt färre om de nu aldrig syskonbarnens rabiata spottloskor...

Dörren stod öppen

Men nu ska vi gå tillbaka till den tid då allt började.

En av dem som har varit med från alla första början är Jon Anderson. Den numera USA-boende sångaren med den nordengelska bakgrunden (och dialekten!) hade träffat basisten Chris Squire 1967. Tillsammans bildade de YES, vid sidan om GENESIS de mest bejublade av alla progrocklegenderna. Till skillnad från så gott som alla "gamlingar" håller YES lada än idag, och med mycket gott resultat.

Men hur var det då, på tröskeln mellan 60- och 70-tal, då den progressiva rocken föddes?

han blev tillsagd. Struntade i de lagar och regler mamma och pappa satt upp. Än slant han hit och än slant han dit. Men aldrig ner i diket...

Och när lfan till sist blivit så stor som han kunde bli, då sprack han. Sykonens ungar kastade gläpord på den sargade "dinosaurien". Han mätte inte bra. Men vår hjälte hade fått egna barn, som kämpade för att återta den förlorade hedern! Snart nog läkte sären, så med barn och barnbarn kunde gamle herr Progressive se fram emot en blomstrande framtid. Dessutom

– Dörren stod vidöppen. BEATLES och BEACH BOYS hade berett vägen med sina "Sgt Pepper"- och "Pet Sounds"-album, och ingen visste hur 70-talet skulle bli.

Jon Anderson beskriver Londonscenen som sprudlande, dynamisk och kreativ. På klubbar som Speakeasy och legendariska Marquee gick man och såg band efter band. YES gick på konserter med KING CRIMSON och ELP, och vice versa. Alla kände alla och alla lärde sig av varandra. Överlevnadskampen var hård, för man visste att man hade ett eller två år på sig för att mäta ut sitt revir, därefter var det kört. Bland förebilderna fanns VANILLA FUDGE, BYRDS, BUFFALO SPRINGFIELD samt Frank Zappa och hans MOTHERS. Jon Anderson själv var dessutom helst uppslukad av klassiska kompositörer som Stravinsky, Sibelius och Tchaikovsky. Men att han själv skulle komma att göra musikaliska storverk kunde han ännu inte föreställa sig.

– Å nej, ambitionen var att hålla sig vid liv och framför allt öva. Vi tyckte själva att vi övade tillräckligt, men så såg vi KING CRIMSON, vilket gav os en tankeställare. Sedan såg vi MAHAVISHNU ORCHESTRA och insåg att nu måste verkligen börja öva!

Oerhörd bredd

Övning ger färdighet, och i ett myller av progressivitet hörde YES till överlevarna. Skivdebuten begicks med ett självbetitlat album 1969. Samma år debuterade GENESIS och KING CRIMSON. EMERSON LAKE AND PALMER (ELP), GONG och GENTLE GIANT kom året efter, medan STRAWBS, CARAVAN och VAN DER GRAAF GENERATOR hunnit färdiga redan 1968. Närbesläktade och likaledes progressiva band som DEEP PURPLE, URIAH HEPP och LED ZEPPELIN gav ut sina förstlingsverk under samma epok även om de sedermera kom att inordnas i en annan, för oss synnerligen välbekant genre.

Redan här märker vi hur oerhörd bred den progressiva rocken är. STRAWBS och GENTLE GIANT byggde mycket av sitt sound på brittisk folkmusik, YES hade redan klivit ombord på det pompösa tåget, ELP specialiserade sig på rockversioner av klassiska verk, medan KING CRIMSONS banbrytande debut "In the Court of the Crimson King" var en tung, mörk, brötig och suggestiv historia. Kanske inte så konstigt att SAXON häromåret gjorde en cover på titelspåret?

Och inte nog med att genrens bredd skapar förvirring, det är inte ens helt fastställt när det hela började! Mikael Bennerhed, ordförande för närmare trehundra medlemmar i Göteborgs artockförening Garf har sin egen syn på saken.

– Stravinsky! Där började det! Det finns väl-

PROGRESSIV FÖRVIRKING

Sweden Rock och Garf reder ut begreppen

Progressiv Rock

Internationellt vedertagen paraplybenämning för en rad undergenar. Ej att förväxla med det svenska 1970-talets prog, där texterna – och inte musiken – var progressiv.

Artrock

Svensk benämning för att undvika nyss nämnda förväxling. Begreppet har börjat spridas internationellt.

Symfonirock

Bygger i stor utsträckning på hur symfonier är uppbyggda. Långt och pompöst. Typiska band är YES och FLOWER KINGS, även om de senare blandar ut med många andra stilar. Innehåller nästan alltid synthesizer, vilket gör att KING CRIMSON inte är något typiskt symfonirockband.

New prog

Utvecklades under 1980-talet. En poppigare variant. Här väljs ofta den enklare lösningen istället för den svårare. Tjocka syntmatror och vanlig 4/4-takt. Starka band: MARILLION, ARENA, PENDRAGON.

JON ANDERSON

digt mycket rock i hans musik. Nästan prog metal! Eller man kanske ska gå tillbaka till Beet-hoven? Byt ut instrumenten och du har YES!

Riv murarna!

Hur det än var med dessa detaljer så fanns i detta musikaliska myller en gemensam ambition: Att riva murar, att skapa något nytt, att bryta tabun och framför allt att göra den bästa musik man kunde åstadkomma.

De flesta banden inledde sina karriärer entusiastiskt, om än kanske inte helt vägat. Det dröjde dock bara något år innan de bredde ut vingarna. Redan på 1970 års "Trespass" hade GENESIS funnit sin formel, och skivan därpå, "Nursery Cryme" (1971), är ett paradexempel på progrock när den är som allra bäst. Det kom att dröja till efter "Wind and Wuthering" (1976) innan GENESIS valde att göra avkall på progressivitet, och likadant var det med övriga stora: Säg "Lizard", "Lark's Tongues in Aspic" eller "Red" och varje älskare av Robert Fripp's stökiga Crimson-kungar börjar dregla. Nämn "Tarkus", "Trilogy" och "Brain Salad Surgery" och herr Bennerhed drar sig till minnes många skolkade timmar till dessa pompösa ELP-kreationer. Eller yttra "Close to the Edge", "Tales From Topographic Oceans" och "Relayer", och undertecknad sällar sig till ett världsomspännande hav av tappade YES-hakor.

Låtarna blev tio minuter långa, de blev tjugo minuter. Nämnda dubbelalbum "Topographic

Oceans" är att betrakta som ett enda sammanhängande verk. Och en låt var inte en låt i vanlig mening, snarare en svit där den mest komplicerade bråkiga rytm och den mest storslagna ljudliga vision på någon sekund kunde förbytas i ljuvligast tänkbara melodi med domedagsstämman utbytt mot vänaste stämsång.

Vad var det som fick er alla att kreera dessa ofta rent häpnadsväckande storverk?

– Du vet, det är alltid trevligt att promenera upp på en liten kulle. Men utsikten är bättre från toppen av berget! Det är besvärligt att ta sig upp dit, men om man lyckas är det värt allt besvär. Och man vill alltid pröva sin egen potential, menar Jon Anderson, och tillägger att han nog alltid haft visionen och känslan inom sig, men att det dröjde tills han hittade de rätta musikerna för att förverkliga den.

Såväl!

Något som förvånar 2003-människan, som sedan tjugotalet är tvingat vänja sig vid simpelt radiokval, är att dessa monster till album faktiskt sålde! Jodå, de gick åt som smör i solsen. Ett YES-album kunde 1974 sälja lika mycket som Michael Jackson ett årtionde senare. Och att fylla en 60 000-arena gick fina fisken. Hur var detta möjligt? Var människans hjärna bättre rustad på den tiden? Nej, Jon Anderson har en annan teori:

– På den tiden, ja ända sedan 50-talet, drevs skivbolagen av människor som älskade musik. Folk som själva samlade på skivor, och som ville ge utrymme för nya klanger och intryck. Man lät band komma in och spela vad de ville spela. Sedan 80-talet är det inte så längre. Nu gäller det att sälja Pepsi Cola! Men gudskelov finns nu istället små independent-bolag som släpper fram talanger. Och Internet är en helt ny portal (för den här sortens musik).

– Bra musik kommer alltid att ta sig fram, oavsett de yttre omständigheterna, menar Jon Anderson, som idag tycker sig se en öppen port av samma typ som då, för mer än 30 år sedan.

...och när musiken pressats in i vinylens varma spår, så pressades den fram genom Mikael Bennerheds radioapparat...

– Musiken spelades ju i radion, så man fick den naturligt den vägen. Det var inte fult att vara komplicerad, och så fanns inte heller dagens minuthets. Man hade tid att lyssna, för en sak är klar: Den här musiken kräver TID!

Dödsstötar - eller?

Men säg den lycka som varar. Redan under sent 1970-tal förvandlades G-klaver till dollartecken i skivbolagsbossarnas ögon. Amerika hade knappt hunnit ansluta sig till den övervägande brittiska

Psykedelia

Finns sin grund i 1960-talets LSD-våg, med PINK FLOYD i spetsen. Men även deras senare produktion, till exempel "Wish You Were Here" (1975) är att betrakta som "sinnesvidgande", vilket är begreppets betydelse. Bland nyare band utmärker sig GODSPEED YOU BLACK EMPEROR!, RADIOHEAD och PORCUPINE TREE.

Folkrock

Tunga folkvisor, som hämtade från urskogen. Väver in jazzinflenser från exempelvis Jan Johansson. Många svenska band typ KEBNEKAUSE, GROVJOB och ÄNLAGÅRD. Dock inte NORDMAN!

Prog metal

Enormt tunga partier, dubbla baskaggar, abrupta stopp, udda taktarter... Utveckling från RUSH och annan melodios hårdrock från 1970-talet. Följer symfonirockens upplägg såtillvida att låtarna ofta är flerdelade och långa. DREAM THEATER är ledstjärnor; i Sverige har vi exempelvis PAIN OF SALVATION, WOLVERINE och ANDROMEDA.

De flesta av de progressiva banden klänger sig fast i minst två av ovanstående genar, och dessutom tar många inspiration från fusionjazzens storheter (MAHAVISHNU ORCHESTRA, AI DiMeola, med flera). Ett band som svenska SILDURS BANE spelar experimentell modern klassisk musik uppbländad med symfonirock och jazz. Inga gränser här inte!

